

Kerst- en Nieujaarswens

De bestuursleden van IVN Baarlo-Maasbree wensen alle leden fijne feestdagen en een gezond 2024 toe!

We begroeten u graag tijdens onze activiteiten in 2024; het jaar waarin IVN Baarlo-Maasbree 40 jaar bestaat.

Voor dit jubileumjaar hebben we weer een interessant en leerzaam programma voor u samengesteld!!

Els, Anne-Mieke, Suzanne en Laurie

Winterwandeling door het buitengebied van Baarlo

Ook dit jaar organiseren we weer de jaarlijkse winterwandeling voor onze leden.

Op zondagmiddag 17 december maken we een mooie wandeling door het buitengebied van Baarlo en laten ons verrassen door wat de natuur te bieden heeft.

Na afloop worden we getrakteerd op wafeltjes met warme chocomel! We vertrekken om 14.00 uur vanaf de p-plaats bij de blokhut van Jong Nederland aan de Koeberg 1 in Baarlo. De wandeling is ongeveer 7 km lang. Wil je niet mee wandelen, maar wel genieten van het gezellig samenzijn? Laat het even weten en sluit rond 15.30 uur bij ons aan op de Heierhof in Baarlo!

Els, Anne-Mieke, Suzanne en Laurie

De Nationale Tuinvogeltelling wordt sinds 2001 georganiseerd door Vogelbescherming Nederland en Sovon Vogelonderzoek Nederland. Dankzij de Tuinvogeltelling weten deze organisaties hoe vogels in de winter onze tuinen gebruiken. Met die informatie kunnen ze vogels beter helpen en beschermen. Doe ook mee; het is leuk en nuttig!

Tel op vrijdag 26, zaterdag 27 of zondag 28 januari 2024 één keer een half uur de vogels in uw tuin of op uw balkon. Noteer alle waarnemingen van een soort en geef het hoogste aantal door van een soort die u tegelijk hebt gezien.

Kijk voor meer informatie op:

<https://www.vogelbescherming.nl/tuinvogeltelling>

Breng de heggen en hagen weer terug in de tuinen!

Veel vogels die graag hun nest in struiken bouwen, hebben het moeilijk. Door de jaren heen zijn in ons land veel heggen vervangen door schuttingen en stukjes groen vervangen door tegels. Weg kraamkamer en voedselbron voor de vogels. Dus plant mee! Plaats een heg, haag of struik en doe jezelf én de vogels een plezier.

Het was opvallend nieuws uit de Stadsvogelbalans die Vogelbescherming Nederland liet opstellen door Sovon Vogelonderzoek. Van de vogels die gebruik maken van de struiken in onze tuinen en parken zijn er steeds minder. Merels, zanglijsters, staartmezen, groenlingen en winterkoningen: ze hebben het moeilijk. Het zijn de vogels die hun nesten bouwen in de struiken of op de grond onder een struik en die hun voedsel zoeken in het groen in de omgeving. De conclusie ligt voor de hand. Rommelhoekjes worden vervangen door grasveldjes of tegels en struiken en hagen worden vervangen door schuttingen. Maar daar kunnen we iets aan doen!

Heggen hebben veel voordelen. Ze geven privacy en beschutting tegen weer en wind. Ze laten wel een klein beetje wind door, zodat ze bij een stevige storm niet zo snel omwaaien als schuttingen. Maar heggen dienen vooral als voedselbron en leefgebied voor vogels en de veel andere dieren in de omgeving. In, op en onder een heg kunnen wel honderden soorten wilde dieren leven: insecten en andere ongewervelde dieren, kleine zoogdieren, amfibieën, reptielen én vogels.

De herfst is het perfecte seizoen om een heg of struik te planten. Vaak vriest het nog niet en er valt genoeg regen. Zo kan de plant goed wortelen en volop bloeien in het voorjaar. Plant wel een inheemse soort. Inheems betekent dat de planten hier van nature voorkomen en dus een sterke relatie hebben met de insecten en vogels die hier leven. Ze kunnen soms niet zonder elkaar. Nog een tip: heb je een klein tuintje? Plant dan een klein hegje, bijvoorbeeld in een hoek van de tuin. Je kunt het zo groot of zo klein maken als je zelf wilt.

Wat is nu het verschil tussen een heg of een haag? Dat zit 'm in de bewerking. Een heg is een dichte rij struiken die vrij uitgroeien en die af en toe wordt gesnoeid. Een haag is een dichte rij struiken die jaarlijks wordt gesnoeid. De heg is dus wat ruiger en wilder en kan meer bloemen en vruchten dragen. Is de tuin te klein voor een heg of haag? Plaats dan een losse struik, of denk eens aan een klimplant.

De beste heggen bestaan uit verschillende soorten planten die op verschillende tijdstippen bloeien en bessen dragen. Zo heeft de heg het hele jaar door iets te bieden aan de vogels en andere heg-gebruikers. Denk bijvoorbeeld aan:

Hagen: Haagbeuk, Beuk, Wilde liguster, Taxus, Hulst, Spaanse aak.
Struiken: Gelderse roos, Wilde liguster, Hondсроos, Hulst, Eenstijlige meidoorn, Sleedoorn, Vlier, Zuurbes, Egelantier, Framboos, Rode bosbes/Vossebes, Vogelkers, Wilde kardinaalsmuts, Boswilg, Hazelaar, Wilde lijsterbes, Sporkehout of vuilboom, Duindoorn, Gele kornoelje, Rode kornoelje.

Ben je benieuwd hoe vogelvriendelijk jouw tuin is? Kijk dan eens met een kritisch oog naar het geheel. Als je zelf een vogel zou zijn, zou je hier dan kunnen schuilen? Is er voedsel te vinden en een nest te bouwen? Vogels houden van gelaagdheid in de tuin, dat betekent dat ze zowel op de grond als in een boom kunnen vinden wat ze nodig hebben. Denk hierbij aan een bloemrijk grasveld, bodembedekkers en kruiden op de grond. Ga meer de hoogte in met struiken en heggen en eindig met een boompje. Hoe meer gelaagdheid er in een tuin zit, hoe idealer de tuin voor verschillende vogels is.

Tekst: Vogelbescherming Nederland

Omstreden onkruidmiddel glyfosaat mag nog tien jaar worden gebruikt in EU

De omstreden onkruidverdelger glyfosaat mag voorlopig nog worden gebruikt in de Europese Unie, heeft de Europese Commissie besloten. Wel komen er nieuwe eisen en beperkingen aan het gebruik van het middel, onder meer om de natuur beter te beschermen.

De vergunning voor de onkruidverdelger liep op 15 december af, maar is door het besluit nu met tien jaar verlengd. Glyfosaat wordt in de landbouw gebruikt om gewassen te beschermen tegen onkruid.

De Europese Commissie hakte de knoop door omdat het de EU-lidstaten vandaag opnieuw niet was gelukt om een besluit te nemen. Net als vorige maand was er geen vereiste meerderheid voor of tegen, omdat Nederland en veel andere landen zich onthielden van stemming. Om het voorstel van de commissie aan te nemen of te verwerpen was een meerderheid nodig van ten minste vijftien EU-lidstaten, van landen die 65 procent van de inwoners van de EU vertegenwoordigen.

Glyfosaat is een van de meest gebruikte onkruidverdelgers in de landbouw. Het middel is onder meer omstreden omdat het in wetenschappelijke onderzoeken in verband wordt gebracht met de ziekte van Parkinson en andere aandoeningen. Ook zijn er zorgen over de gevolgen van het middel voor natuur en milieu.

Wat is glyfosaat?

Glyfosaat is de werkzame stof in veel pesticiden en onkruidverdelgers en is sinds 2002 in de EU toegestaan. Glyfosaat is ontwikkeld door het Amerikaanse bedrijf Monsanto, dat het onder de naam Roundup op de markt bracht. Over het gevaar voor mensen van glyfosaat is wereldwijd veel te doen. De Amerikaanse en Europese autoriteiten zeggen dat de stof niet kankerverwekkend is, maar onder meer de Wereldgezondheidsorganisatie betwijfelt dat.

In de VS werd de Duitse chemiereus Bayer, die Monsanto in 2018 heeft overgenomen, tot twee keer toe veroordeeld tot het betalen van een schadevergoeding in individuele zaken. In 2020 trof Bayer een miljardenschikking in tienduizenden Amerikaanse rechtszaken van mensen die claimen dat ze kanker hebben gekregen door de onkruidbestrijder.

In Europa is het gebruik van het onkruidverdelgingsmiddel toegestaan, al mogen individuele lidstaten het wel verbieden.

Van vlas tot linnen

Vlas is de grondstof voor linnen; het is een van de oudste cultuurgewassen ter wereld. Ruim 8000 jaar geleden werd in het Midden-Oosten een begin gemaakt met de landbouw. De rondtrekkende jagers/verzamelaars vestigden zich permanent op een vaste plek en werden landbouwers. Zij begonnen in het wild groeiende planten te selecteren, te kruisen en te veredelen. Op die manier ontstonden nieuwe en betere rassen, die soms een grotere, maar vooral een hogere opbrengst leverden. Een van die gewassen was het vlas.

Ooit moet iemand ontdekt hebben dat de zaden van de plant olie bevatte die voor verschillende doeleinden gebruikt kon worden. Omstreeks 3500 voor Christus ontstonden de eerste bruikbare garens, nadat men de vezels uit de vlasplant aan elkaar wist te spinnen. De mummies van de farao's in Egypte werden na hun mummificatie al in linnen stroken gewikkeld!

Vlas is een eenjarig gewas, dat wil zeggen dat het elk jaar opnieuw moet worden aangeplant. De plant heeft maar weinig voedsel nodig. Vlas levert in eerste instantie twee producten op:

- vezels, die gebruikt kunnen worden voor het spinnen van garens;
- zaadjes waaruit lijnolie geperst kan worden.

Lijnolie wordt als grondstof gebruikt bij de bereiding van verf, als brandstof voor olielampjes, voor de productie van zeep en linoleum.

Veel werkzaamheden op de boerderij steunden op oeroude tradities die van generatie op generatie werden doorgegeven. Men had in de loop van de eeuwen ontdekt dat op deze manier de beste resultaten behaald konden worden.

Bij vlas speelde het getal honderd een grote rol.

Een oude spreuk zei: op de honderdste dag in de aarde, honderd uren onder de aarde en nog honderd dagen op de aarde. De honderdste dag valt in een normaal jaar op 10 april, na honderd uren (3 tot 4 dagen) zijn de plantjes zichtbaar en de oogst van het vlas zal dan eind juli (na honderd dagen) zijn.

Vlas werd hoofdzakelijk verbouwd om in de eigen behoefte aan linnen te kunnen voldoen. De aarde waarin het vlaszaad gezaaid werd, moest zo egaal mogelijk zijn. Vlaszaad is erg klein en zou anders heel ongelijk tussen de grote brokken aarde terecht komen. Na het zaaien ging de knecht met een kleine eg achter de boer aan om het zaad met een dun laagje aarde te bedekken. Daarna gingen de boer en de boerin, de knecht en de meid in ganzenpas achter elkaar aan over het veld en traptten de aarde aan.

Tegelijk met het vlas schoten ook onkruiden op, voornamelijk melganzevoet, perzikkruid en muur. Om te zorgen dat het onkruid niet ging overwoekeren werd dit met de hand verwijderd. De boerin kroop, samen met de meid en een daghulp over het veld. Zij droegen hierbij geen klompen want die zouden de tere vlasplantjes los kunnen woelen. Om de kleding enigszins te beschermen hadden ze een stuk van een juten zak omgebonden.

De bloei van het vlas duurde een paar weken. Elke morgen opnieuw was er dan een lichtblauwe golvende zee van bloempjes te zien.

Als het vlas rijp was, waren er in plaats van de bloempjes kleine bolletjes aan de stengels gekomen. In deze bolletjes zitten de nieuwe zaadjes.

Het vlas werd met wortel en al geoogst, zodat er niets verloren ging. Na het oogsten werd het vlas in bossen bij elkaar gebonden en op het veld gezet in vlaskapelletjes om ze door de wind te laten drogen. Na enkele weken, afhankelijk van het weer, was het vlas droog genoeg. Het werd op een kar geladen en op de boerderij in de schuur opgeslagen voor volgende bewerkingen. De eerste bewerking die het vlas nu moest ondergaan was het repelen. Hierbij werd het in kleine bosjes door een grove kam getrokken. Bij deze bewerking vielen de droge zaadbollen van de stengel; een gedeelte van het zaad werd bewaard als zaaigoed voor het volgende jaar, de rest werd later naar de olieslagmolen gebracht om er lijnolie van te maken.

Het repelen, een tamelijk zware klus, werd in onze streken door de boerenmeid gedaan. Na het repelen moesten de bossen opnieuw worden gebonden om het vlas te kunnen roten. Dit gebeurde in stilstaande vennen, de vlasvennen.

De vlasvezels zitten aan de buitenkant van de vlasstengel, het binnenste deel is hout; men noemt dat de houtpijp. De vezels zitten stevig vast met een natuurlijke lijmstof, pectine genaamd en bij het roten wordt de pectine, de natuurlijk lijm die de vezels op de stengel houdt, losgeweekt door bacteriën. In de loop van de eeuwen hadden de boeren vastgesteld dat het rottingsproces na precies eenentwintig dagen en nachten zo ver gevorderd was dat de vezels los waren gekomen van de houtpijp. Dit was het moment om het vlas uit het ven te halen. De vlasvennen lagen altijd ver van de bewoonde wereld, want de geur van de rotting was indringend.

Het natte vlas werd vervolgens op een vlasveld te drogen gelegd. Af en toe moest het vlas toch nog omgekeerd worden om het droogproces te versnellen, daarna werd het in de schuur opgeslagen.

De vezels moesten nu worden losgemaakt van de houtachtige kern van de stengel; deze bewerking heet brakelen.

De boer groef hiervoor een kuil. In deze kuil werd een vuur aangelegd en op een paar houten staken werd het vlas boven het smeulende vuur uitgespreid. Een oudere, zeer ervaren boerin hield in de gaten dat de stengels goed warm werden, zonder te verbranden. Als men het vlas ging brakelen was het al eind september of begin oktober; de dagen werden al korter.

Bij dit werk kwamen meisjes uit de buurt helpen. Op de braak werden de houtpijpen van de plant meerdere keren tussen de openstaande balken van de braak gebroken, zonder de vlasvezels te beschadigen.

De gebraakte bosjes vlas werden in elkaar gedraaid en in een zak bewaard. Eindelijk was het vlas gereed om gesponnen te worden tot een draad. De gesponnen garens gingen vervolgens naar de wever.

Het geweven linnen had een grijs-grauwe kleur en om het helemaal wit te krijgen, werd het 's nachts in een kuip met water gelegd. Aan dit water werd as uit het bakhuisje toegevoegd. 's Nachts werden de pigmenten uit de garens door de as losgemaakt, overdag loste het zonlicht deze dan volledig op. Na enkele weken kreeg het linnen zijn mooie witte kleur. Met gepaste trots kon de boerin na al het werk dan eindelijk de nieuwe voorraad linnen in de kast leggen. In de loop van het jaar werd hieruit geput als het nodig was. In de wintermaanden werden de bedden en de hemden wel verschoond, maar niet gewassen. De voorraad aan linnengoed moest daarom erg groot zijn.

Bron: Historisch Educatief Centrum Horst

https://www.hephorst.nl/vlas/vlas_docent.htm

Een zondagochtend in de “Hinsbecker Schweiz”

Op deze herfstachtige zondagochtend mogen we zeker niet klagen over het weer; er staat weliswaar een krachtig briesje, maar de zon schijnt en het is niet koud. We vertrekken richting Hinsbeck en gaan met 12 belangstellenden op pad.

We lopen allereerst een stukje langs de westflank van de Hinsbecker Höhen bij een plekje met een mooi uitzicht staan we even stil.

De grensregio Maas-Swalm-Nette maakt deel uit van de Nederrijnse Laagvlakte. Deze behoort tot een groter systeem van breuken en slenken dat dwars door West-Europa loopt. Dit systeem van breuken begint in het dal van de Rhône en strekt zich uit tot de noordelijke Noordzee bij Noorwegen. Op dit systeem van breuken drijft Europa uit elkaar. Het westelijke deel schuift steeds verder naar het westen en het oostelijke deel naar het oosten, met als gevolg dat de bodem van de Nederrijnse Laagvlakte steeds verder daalt. De snelheid van daling is de afgelopen 20 miljoen jaar toegenomen, tot ongeveer 0,3 mm per jaar. Als delen van de aardkorst zich langs deze breuklijn gaan bewegen, dan ontstaan aardbevingen. De omgeving waarin we leven bevindt zich op dit moment in een tektonisch zeer actieve tijd. Bijna dagelijks worden aardbevingen door het seismologisch meetstation van de geologische dienst van Noordrijn-Westfalen geregistreerd. De aardbeving bij Roermond van 13 april 1992 komt statistisch gezien maar een keer in de 250 jaar voor, toch kan zo'n beving met een sterkte van 5,9 op de schaal van Richter elk moment opnieuw gebeuren.

Door de eeuwen heen hebben de bewegingen van de aardkorst hier dus het landschap voor een groot gedeelte bepaald en zo is ook de heuvelrug ontstaan waar we vandaag deze wandeling maken.

De Hinsbecker Höhen behoren tot de Süchtelner Höhen; een ongeveer 20 km lange heuvelrug tussen Viersen en Herongen. Het hoogste punt van de Hinsbecker Höhen ligt op ongeveer +80 meter boven het zeeniveau. De westelijke flank van deze heuvels wordt scherp begrensd door de Viersenbreuk, een van de grote en nog steeds actieve breuklijnen. Hierdoor zakt het landschap ten westen van Hinsbeck naar beneden, terwijl het landschap ten oosten van Hinsbeck omhoog komt.

We zien langs het bospad veel beukenstobben staan. Beukenhout, is prima timmerhout; het splintert niet en het is keihard. Op veel manieren toepasbaar, voor meubels, vloeren en drempels, maar ook als balken voor de dakconstructie. De beuk werd eens in vijftien jaar afgezet (laag aan de grond afgezaagd) en de huidige stobben zijn honderden jaren oud.

We zien onderweg nog veel paddenstoelen: Doolhofzwam op een boomstronk, Heksenschermpje, Plooiwieswaaier, Nevelzwammen, Gewone zwavelkop, Grote parasolzwam, Grote stinkzwam, Elfenbankje, Meniezwammetje, Gele knolamaniet, Geschubde inktzwam, Geweizwammetjes, Draadknotszwam en Pijpknotszwam tussen de afgevalen bladeren, een Oorlepelzwammetje op een dennenkegel en enkele Russula's.

Pijpknotszwam

Dan is het tijd voor een bezoek aan de 30 meter hoge uitkijktoren. De meeste deelnemers durven het erop te wagen en beklimmen de toren. Vanaf het bovenste platform, waarbij je op een hoogte van 110 meter boven het zeeniveau staat, heb je een mooi uitzicht. We zien de Krickenbecker Seen, Schloss Krickenbeck, de Römertoren in Venlo, de flats aan de Postweg op de Leutherberg, de kerktoren van Leuth, de Molenbossenflats in Blerick, de Innovatoren van het voormalige Floriadeterrein en zelfs de toren van de Martinuskerk.

Als we afdalen voelen we de wind aanwakkeren; we moeten ons goed vasthouden aan de stalen leuning van de wenteltrap. Na een poosje is iedereen weer heelhuids beneden aangekomen en vervolgen we onze wandeling.

uitzicht op Schloss Krickenbeck

De aardkorst in dit gebied is zeer bijzonder, want de ondergrond bestaat uit een keileemlaag die waterdoorlaatbaar is. Keileem is een grondsoort die uit een mengsel van grind, zand, keien en leem bestaat en in de ijstijd is gevormd. Door deze keileemlaag komt het regenwater dat bovenop de zandige heuvelrug valt, hier bij dit hellingveen weer aan de oppervlakte. Het hellingveen wordt permanent door het kwelwater gevoed.

We gaan even kijken bij de vlonder aan de rand van het hellingveen en zien hoe hier nog Wilde gagel in overvloed voorkomt.

Wilde gagel is een struik die voorkomt op een vochtige, venige grond. De plant is tweehuizig, dat wil zeggen dat de mannelijke en vrouwelijke bloemen op verschillende struiken staan. Wilde gagel bloeit in april-mei met roodbruine bloemen. Na de bloei verschijnen de bladeren die goudgele harskliertjes hebben, die een geurende olie produceren die naar laurier ruikt. In de middeleeuwen werden de gedroogde bladeren van de Wilde gagel in plaats van Hop gebruikt bij het brouwen van bier. Zo dienden om het bier te kruiden en te conserveren. Het kruidenmengsel werd gruit of grut genoemd. De bierbrouwers kochten het gruit bij de gruiters of grutters. Zo is later het woord kruidenier ontstaan, familienamen als De Gruyter of Grutter komen hier vandaan. Tegenwoordig wordt weer op kleine schaal Gagelbier gebrouwd.

Als we weer naar het wandelpad lopen zien we enkele vlasvennen die als spiegeltjes in de bossen liggen. De vennetjes zijn ooit uitgegraven en werden gebruikt voor het roten van vlas. Vlas is de grondstof voor linnen; het is een van de oudste cultuurgewassen ter wereld. In dit krantje staat een uitgebreid artikel over de fabricage: Van vlas tot linnen.

We besluiten om de pas erin te zetten, want het is al laat. We lopen langs restaurant Haus Waldesruh en verderop zien we de Krickenbecker Seen glinsteren in de zon. Op de heuvels links van ons, zien we de uitkijktoren, die we vanmorgen hebben beklommen.

We lopen door het schilderachtige gehuchtje Hombergen en rond 12.00 uur zijn we terug bij het beginpunt van deze mooie wandeling.

Tekst: Els

Foto's: Suzanne